

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээт

Апшъэрэ шапхъэхэм адиштэшт

Пәшіорығъэшь зәзәгыныгъэу зәдашыгъэм диштэу Иорданием кыкыгъэхэ тильәпкъэгъу бизнесменхэр мы мафәхәм Адыгеим къэкүағъэх. Адыгэ Республикаем и Лышшыяу Күмпіл Мурат тыгъуасә ахәм аlyklагъ. Йофығъо шъхыаңу лъэнүкъохэр зытегущыңагъэхэр АР-м псауныгъэр къеүхъумәгъәнүмкіә исистемә инвестициехэр хэльхъәгъэнхэр ары. Ашкыдыхәлъытагъэу лъэнүкъуабә кызылъызыубытырә сымәджәшт республикәм щашынәу агъенафә.

Іәкілб қыралығынан кылдырылған
лýкто купым хэтыгъэх инженерхэу
компаниеу «Сигма»
зыфиорэм бизнесым хэхъоньтгъэхэр
ышынхэмкіе именеджерэу Анцокъо Низар, унээ
псэольшэш компаниехэу «NEES»
ыкіи «Шегем» ягенеральна пашхэу
Шалан Алхатибрэ Фаридон Шегемрэ.

Іофтхъабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрэү Александр Наролиныр, республикэм ивице-премьерэү Салый Вячеслав, Адыгейим экономикэ хэхъоныгъэмкі ыкли сатыумкі иминистрэү Олег Топоровыр, АР-м псауныгъэр къеухъумэгъэнымкі иминистрэү Мэрэтыкъо Рустем, республикэ клиническэ сымэджэцым иврачэү Макэнэе Юсыф.

АР-м и Лішхъэ зэлукэгъум пэублэ псальэ къишишызэ, тильэпкэгъум бизнесменхэм шүфэс гущыэхэмкэ закъыфи- гъезагь. Лъэныкъо зэфешхъяф- хэмкэ, анахэу экономикэмкэ, къэралыгъуитум язэпхыныгъе гъэптыгээтэйнэм мэхъянэшхо илэц ырьытагь.

— Адыгейр инвестиции-хэмкіә хъопсагъо щытыныр пишэрыйл шихъяІәу зыфэдгъауцужжыхэрэм ащыц. Тиэкономикэ мыльку къыхээзыльхъэ зышІоигъо пстэуми, анахъэу ІәкІыбым щыпсэухэрэ тилъепкъэгъухэм, зэрифэиштуашэу тапэгъокІынным, ашкіә Іофыгъоу къэу-

цухэрээр зэшилхээнхэм тыпыль. Ашкэ анах мэхьянэшго зэттыхэрэ льзынкъоэм ашын тсауныгъэр къэухъумэгъэнэм исистемэ. Тэркэ анах шыхьаэр республикэм щыпсэухэрэм ямедицинэ фэйло-фашизмэр шапхъэхэм адиштэү гъэцэгийгээнхэр, цыфхэм къагьашэрэм хэгъэхъогъэнир ары. Мы проектыр аш фэйорышинэу сэлжитэ, — къынчагъ Кадумы Цаг Мурат

Күмпүл Мурат.
Адыгейим ягуапэу къызэрэ-
къуағъэхэр, къызхэкъытъэхэ-
льэпкъым яшугъэ рагъэкъыным
зэрфэхъязырхэр Иорданием
бизнесменхэу къикъытъэхэм

къыхағбәшшыгъ. Үшпшъекъэ зигуғы къэтшыгъэ сымәджәшшыр зышашыщт чыпәлем икъыхеҳын, фәгъәкотенәнгъез яләштхэм, язәпхыныгъэ гәэпсыгъэ зәрәхъүштим, нәмыкл һофығьюхәм атегущыләнхәу республикәм къыззәрәккүағъәхәр къалугъ. Ашынәу агъэнәфәрә медицинә учреждением итеплә зыфәдәштим, ар зәрәзэтегъәпсихъэгъәштим ипроект АР-м и Лышхъез рағъельәгъуль. Къыззәралуағъәмкә, квадратнә метрә мин 16 фәдиз зәрыльышт сымәджәшшыр къат зауләу зететышт, аш лабораториер, уц щапләр, һәптиәгъу псынкілер, операциехәр зышашылтхәр, реанимациер, нәмыкләхәри къыдыхъеллытегъәштых. Сымәджәшшыр аужыре шапхъәхәм адиштәу зетырагъәпсихъанәу, ишыккәгъе медицинә оборудование чагъезуонәу агъенафә. Джаш фәдәу видеозәпхыныгъем иамалхәр къыззәфагъәфедәхәзә һәккүб къэралыгъохәм яспециалист, яврач цәрәлохәм ашылхәрә операциехылыщхәр зәрагъельәгъунхә, һофшәкъәм амаләу аләкәлтымкә зәдәгөшшәнхә альәкъышт. Учреждениер нәбгыри 150-мә ателыштәгъәшт. Пәшһорыгъәшшәу зәрагъәнәфагъәмкә, проектым иғәцәкәлән доллар милион 20 фәдиз пәүхүашт. Тәхъутэмымыкъое районным ар щагъезуонәу егушшысәх.

гие пэрытхэр зэрагъэфедэштхэм, къэралыгъо зэфэшьхяафхэм клиникэ анахъ дэгүхэу арыйтхэм тиспециалистхэм стажировкэ щакун зэральэкыи-щым ишүугээкілэ республикэм ѿылсэ-ухэрэм ямедицинэ фэлө-фашлэхэр на-хышылоу гъэцклагъэхэ хууьщых, нэмыхи шлөгъаби къытыщт. ЗэlykIэгъум хэлэжьа-гъэхэм мыш дэжьым зэрэзэдаштахъэмкэ, нейрохирургием ыльэнъыкъоклэ егъэ-джэгъэнхэм фэш Адыгейим испециа-

*хэм иофыгъу тыхэн-
лъэшт, — къылуагъ Къум-
Пыл Мурат.*

Мэрэтыкъо Рустем къызэ-
риуагъэмкіэ, медицинэ фэло-
фашхэм ягъэцкіэнкіэ Иорда-
нием опытэу лектильр зэрагъэ-
шлагь ыккі ащ осэшхо фашыгь.
Мы къэралыгъом исымэджэш-
хэм непэ цыфыбэм аячлазэх,
операции анахь къинхэр ахэм
ащацакіэх.

Къэлгъэн фае, псаунгъэр къэухъумэгъэнэм икъэралырьо учреждение 34-рэ ОМС-м исистемэ епхигъээ юф зышлэрэунэе организацие 11-рэ Адыгейим итых. Ыпкэ хэмэльзүү цыфхэм медицинэ 13пнэгъу ягъэгъотыгъэнэм фытегъэпсыхъэгъэ программэм игъэцэлэн 2018-рэ ильэсэм сомэ милли-

лист ныбжықшылтү Иорданием ағыэкшөйт. Мы къэралыгъом ит медицинэ учреждение пэрытхэм аlyутхэ врач цілірьлохам іоффшілекі амалеу алекілельымкіә ахам къадәгошштых.

— Сымэджеңзыңыр зыңы-
гъэпсызгъэшт чыпIэм
иккыххынкIи, проектым
игъэцкIэн кыбыыхэллы-
тагъэу фэгъэкIотэнэгъэ-
хэр шышиЭнхэмкIи IэпыIэ-
гъу тыкъышуфхъушт,
республикемкIэ мэхъан-
шхо зиIэхэ проектхэм ар
ахэдгъэующт. Джаац
фэдэу исэуальэр зыңы-
шIушиныэу кыххэшиухырэ
чыпIэм псыр, электриче-
стэр, гъэстыныихъэ
ихъуантIэр ешэлIэгъэн-

арди 4-рэ миллион 803,8-рэ
республикэм щыпэүагъэхъащ.

АР-м и Лысьвиль зэүүкэгүм зэфэхьысыжхэр кыяфишыхээ ми проектын иргэцэктэн мэхъянэшко зэрийр хийзүүнэфы-
кигь. Ар щыгэныгъэм щыпхы-
рыщыгъэным фэшүү республикэм
кытифэрэр зэкээ зэшүүхынным
зэрэфэхъязырыр кыгууагь, аш
фэгъэзагъэхэ пащэхэм шшэрыль
гъэнэфагъэхэр афишигъяа. Аш
даклоу тильэпкъэгүхэр бэу зы-
щыгсэухэр Тыркуем, Иордани-
ем, Израиль, нэмийгэх артыгэ
медицинэ организациехэм тоф-
шэктэ амалэу алектэлтыр кын-
зэфэгъэфедэгъэн, ашкээ зэпхы-
ныгъяа туяа гъэлгүйтэгъэн фаеу
республикэм ишаа ыльтыгагь.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.
этхэр А. Гусевым ты-
зэх.

Урысые зэнэкъокъу

Унэгъо анахь дэгъухэм ахалытагъэх

Унагъом имэхъанэ зэрэинир сид фэдэрэ лъехъани зэхъокъирэп. Кыппэблэгъэ цыфхэм унаэ атебгэтынир ыки ахэр тимыгъэхэмэ тишигэныгъэ чэфынчъэу, нэкэу зэрэштыштыгъэм щеч хэльэп. «Лъэпсэ пытэ зиэ унагъор къералыгъом ыльапс», ало. Ар пытэнэм фэорышлэхэрэ къералыгъо программэхэр пхыращых, зэнэкъокъухэр зэхащэх.

Ахэм зээ ашыц ильэс къэс зэхащэрэ Урысые зэнэкъокъоу «Ильэсийм иунагуу» зыфиорэр. Мыш икэшакло УФ-м иофшэ-нымкэ ыки социальне хэхьоногыгээмкэ и Министерствэрэ щиэныгъэм чыпэлэ кын ригье-уцуагъэх сабыйхэм иэпилэгүү афэхъунхэмкэ Фондымрэ.

Зэнэкъокъур зызэхашэрэ ильэсийм къыкъоц нахь зи-ушъомбгүйг, общественне мэхъанэ иэх хуугъэ. Унагъохэр пытэнхэмкэ, ныбжыкъэхэм щы-сэшү афэхъунхэмкэ хэла-жэхэрэм япчагъэ нахыбэ зэрэхъурэм ишүаагъэ къэкоцт.

Шольыр едзыгъомэ текно-ногыгэ къащыдээзыхыгъэ унэгъо 329-мэ ятхылхэм Урысые зэнэкъокъум щихэпльагъэх. 2018-рэ ильэсийм зэхэшэко комитетым унашью ышыгъэмкэ, зэнэкъокъур лъэнэйкуйтфэу зэрэзетеутыгъэм ельтигъэу, унэгъо 85-рэ къыщыхагъэштыгъ. Ахах мэхъанэ зэрэтигъэ ыки

къахэцгэхэм ашыц «унэгъо ныбжыкъэ» зыфиорэр. Мыш унэгъо 19 щихъэунэфыкъыгъ. Адьгеири ахэм ахэфагъ.

«Ильэсийм иунагуу-2018» зыфиорэр Урысые зэнэкъокъум ильэсийкью «Унэгъо ныбжыкъэ» теклонигъэр Косенкэ зэшхъэгъусэхэу Максимрэ Оксанэрэ къыщыдахыгъ. Ахэр Красногвардейскэ районым щищых. Унагъо, ежь зэшхъэгъусэхэм, яльфигитуу гуфэбнэгъэу азылагуу ильтир нахь пытэ хууным фэ-банхээзэ, ягъэшэгъю ильэсийм 9 хуугъэу къыщизэдэйрэкло.

Зэшхъэгъусэхэм язырэу Оксанэ гүшүэгэтуу тызыфэхъум, гүшор къебэкъызэ, къэбархэр къытфилотагъэх.

Мы зэнэкъокъур зэрэ-щыэр тшэштыгъэ, ау уахтэ зэрэтимыгъэм къыхэкъыкъэ тыхэлжэньену хууцтыгъэп, — ело аш. — Еланэ цыфхэм ясоциальне фэло-фашэхэр зыгъэ-цэкирэ Гупчэу районым итим

Зэнэкъокъур зы-
зэхащэрэ ильэ-
сишым къыкъоц
нахь зиушъом-
бгүйг, обществен-
нэ мэхъанэ иэх
хуугъэ. Унагъохэр
пытэнхэмкэ, ныб-
жыкъэхэм щы-
сэшү афэхъунхэм-
кэ хэлажъэхэрэм
япчагъэ нахыбэ
зэрэхъурэм ишүа-
гъэ къэкоцт.

Зыкъытфигъази, тиунагъо хэ-
лажъэмэ зэрэшонгъор, тхиль-
хэм ягъэхъазырынкэ иэпилэгъу
къызэрэтфэхъуцхэр къытауагъ.
Джарэштэу тэзэгтынэу хуугъэ.
Теклонигъэ къыдэхъытми тшэ-
гэйт, Москва къырашыкы тэ-
лефонымкэ къэбарыр къызы-
талом түгшүуагъ.

Зэрэхбээмкэ, теклонигъэ
къыдэзыхыгъэхэр шэклогъум
Москва щагъэшоцтых. Урысые
зэнэкъокъум зэфэхъысъжъэу
фэхъуэрэм ялтыгъэу Щитху
тхылтэй «Семья года. Россия
2018» зыфиорэр къыдагъэ-
кыщт. Теклонигъэ къыдэзыхы-
гъэхэм зэкэми якъэбархэр мы
тхылтым дэтыщых. Ахэм ти-
чыгогъуухэу Косенкэхэм унагъо
джы ахэтищт.

Зэшхъэгъусэхэр ильэсивгэу
зызэкыгъуухэм пшьэшьитуу къа-
фэхъуугъ. Маринэ ильэс 8, Евэ
ильэс 5 аныбжь. Максим ана-
хъэу чыгулэжынэм фэгъэзагъ.
Ишыкъэгъэ техникэр иэу иоф-
ешээ. Оксанэ психологэу Садовскэ
еджаплэм иут, щыгхуу
хэльэу иофшээн егъэцакэ.

Унэгъо зэгүрүүж, зэкъот
бгъэпсынир тинепэрэ уахтэ
иэшхэхэп. Сабийхэри имытэкъу-
хаягъэхэу, ежь ашхъэ иоф-
ыуж язакъо имытхуу пүгэхэн-
хэр иофигъошхуу щит. А зэп-
стэури зыпшээ ифэрэр нахы-
бэрэмкэ бэзильфыгъэр ары. Аш
бэ ельтигъээр. Бэзильфыгъэр
— унагъом ыклюач, хуульфы-
гъэр — ипкъэу. Унагъом ис-
пстэури зыщыгъуу, гүшүэгъу-

упчэжьэгъу ышырэр бэзильфы-
гъэр ары. Джащ фэд Оксанэ
Косенкэри. Яунэгъо ныбжыкъэ
зэгүрүүнгээрэ зэхъялтыгъэрэ
зэрильштим фэгүэ, ашкэ
ишхъэгъусэу Максим лъэшэу
къыкъот. Яхабзэхэр, плунгыгъ
тэрээз япшашъэхэм зэрахаль-
хяащхэм үүж итых.

— Сэ зэрэслытэрэмкэ, —
къеуатэ Оксанэ, — унэгъо пытэ
бгъэпсынэм ыльапсэр — къэб-
зэнэгъэ, зэхъягъэ зэфыщыты-
кэхэр зэшхъэгъусэхэм азыга-
гу ильниыр, лъытэнгъэ зэ-
фашижыниыр. А зэпстэум
акыгъужуу шүлэгъуныгъэр.

ІШЬИНЭ Сусан.

Сурэхэм арьтхэр: **Косен-
кэхэу Оксанэрэ Максимрэ;
Маринэрэ Евэрэ.**

Аркъ нэпцым шъуфэсакъ

Шапхъэхэм адимыштэхэрэ шён пытэхэр зыщхэрэр
къыхэгъэшыгъэнхэр ыки ахэм атефэрэ пшьэдэкъыжыр
ягъэхъыгъэнхэр хэбзэухъумаклохэм пшьэриль шъхьаалэу
зыфагъеуцужы. Мыш фэдэ продукцием цыфхэм ипсауныгъэ
иегъешхо екы, арышь, пстэуми сакыныгъэ къызхагъэфэн

Полицием иучастковэ уполномочен-
нэхэм зэхашагъэхэ пэшорыгъэш
лофтхабзэхэм яшуагъэкэ спирт зыхэт
продукциер хэбзэнчъэу зыщхагъэхэр
къаубытгъэх.

Адьгейм хэгъэгу клоц иофхэмкэ и
Министерствэ иотделэу Мыекуулэ
щыэм икъулыкъушлэхэм зэрагъеунэ-
фыгъэмкэ, тикъэлэ шъхьаалэ ильэс
71-рэ зыныбжь пенсионерэу щыпсэурэм
шапхъэхэм адимыштэхэрэ шён пы-
тэхэр үүгъэкъыштыгъэх. Аш иунэ къы-
рахыгъэ продукцием изэхэтыкъэ зэра-

гъэшлэнхам пае ушетынхэр зэхащ-
эштых.

Джэджэ районым ис пенсионеркэу
ильэс 63-рэ зыныбжьем ежь-ежырэу
аркыр зэхишьхэштэгъ, нэүжым ёщэ-
штэгъ. Бэзильфыгъэм иунэ къызальхъум,
шапхъэхэм адимыштэхэрэ шён
пытэхэр къырагъотагъэх.

Мы иофигъуитум алъэнхокъэ поли-
цийскэхэм упльэкун тедэхэр зэхаш-
гъэх, нэбгыритум лажэ ялэу загъэ-
унэфыкъэ администривнэ пшьэдэкъыж-

Щынэгъончъэнхэр анахь шъхъа!

Урысые народнэ фронтым ишъолъыр къутамэу Адыгэ Республикаем щылэм гъогурыкъоныр щынэгъончъенмкэ Къэралыгъо автоинспекцием и Гъэлорышаплэу Адыгеим итим икъулъкъушлэхэр ильусехэу гъесенгъэм иучреждениехэу Мыекъуапэ дэтхэр ыуплъэкъугъэх. Гъогурыкъоным ишапхъэхэр зэрифэшьуашэу щагъэцаклэхэмэ, щынэгъончъэу зэпрыкъылэхэр тъэпсыгъэхэмэ ахэм зэрагъэшлагъ.

Гъогу зэпрыкъылэхэр ша-
пхъэхэм адиштэхэу къагъе-
нэфхэмэ, тамыгъэхэр атхжемэ,
автомобильхэр лъешэу ащи-
мычъэнхэм пae зэтэвзэлжэшт-
хэр ательхэмэ, нэмыххэу къэ-
ралыгъо шапхъэхэр аща-
гъэ-
къи-
дахэлъятахъэу ауплъэкъугъ.

Народнэ фронтым иактивистхэм анахъэу анаэ зытыра-
дагъэр гъесенгъэм иучреждениехэр икъоу къизэрэмьин-
фихэрэр ары. «Люксометр»
зыфиорэ приборынмкэ улъе-
кунхэр зэхащагъэх. Шапхъэхэр

активистхэм къизэралаугъэм-
кэ, Мыекъуапэ еджаплэхэу
дэтхэм апэблагъэх гъогухэм
язытет уигъэрэзэнэу щит. Хэ-
уукъонигъэу къихагъэшгъэхэр
охтэ кэлкын къыкъоц ахэм
афэгъэзэгъэ къулъкъухэм агэ-
тэрэзийжых.

Гъогухэр зэрифэшьуашэу
нэфынэнхэм мэхъаншхо ил.
Автомобилхэм арсхеми
лъэрсриклохэм ящынэгъончъа-
гъэ ашт елътигъ. Мыш епхыгъэ
хэуукъонигъэхэм гумэкъигъо
гъенфагъэхэр къыздахынхэ
альэкъицт, — къыуагъ Урысые

народнэ фронтым ишъолъыр
къутамэу Адыгэ Республикаем
щылэм итхамэтэгъо Анатолий
Лелюк.

ОНФ-м иактивистхэм мони-
торингэу ашыгъэм зэфэхы-
сыжъэу фэхъугъэхэр муници-

пальнэ хэбзэ къулъкъум йэкля-
гъэхъащых, ахэр дагъэзыжын-
хэм паэ ишыкэгъэ йофхъаб-
зэхэр зэхажэнхэу арапошт.

**Гъонэжъыкъо
Сэтэнай.**

Дэгъоу уеджэнэу уфаэмэ...

Гъешэгъонэу, чэфэу, музикальнэу йоныгъом и 1-р
Гавердовскэ тхыльеджаплэм щыхагъэунэфыкъигъ. Пчэ
зэлүхыгъэхэм я Мафэу «Приглашаем в библиотечное
королевство» зыфиорэр ашт щыкъуагъ.

Тхыльеджаплэм иофишэхэм пэублэ
псалье къышашыгъ. Ильэсикэ еджэгүр
езыгъэжэжыгъэхэм къафэгушуагъэх,
гъэхъагъэхэр ашыхээз еджэнхэу къафэ-
лэуагъэх.

Апэрэ классым къягъэхэм апае
хэушхъафыкъигъе едзыгъо йофхъабзэм
къышыдыхэлъягъэх. Дунаим техъу-
хъэрэ пстэури тхыльеджаплэм щызера-
гъэшээн зэральэкъицтэйр ахэм къафа-
лотагъ.

«Еджэкло йалтыкъым ихырхыхъэхэр»
зыфиорэ сыхат чэфымкэ йофхъабзэр
къызэуахыгъ. Ныбжыкэ цылкухэр ягу-
пэу литературнэ викторинэм, мультфиль-

мэ «Лыхъужъэу» Гарри Поттер афызэ-
хицгъэ пышсэ аукционын хэлэжьагъэх,
хырхыхъэхэр къашлагъэх.

Нэүжким йофхъабзэм хэлжьагъэхэр
зэхэтхэу къутырэу Гавердовскэм иу-
рамхэм къарыкъуагъэх. Тхыльеджаплэм
еклурэ гъогур къызэрагъотыщым, ашт
иофишэгъу сыхатхэр зэршэштэй а
флэшмобир фэгъэхыгъагъ.

Йофхъабзэр чэфэу ыкыгъ гъешэгъонэу
къягъэх. Апэрэ классым ихыгъэхэм апае
тхыль къэгъэльэгъон тхыльеджаплэм
къышызэуахыгъ.

ІЭШЬЫНЭ Сусан.

«Аш фэдэ тхъамыклагъо къэрэмыхъужь»

Джаущтэу зэджэгъэхэй йофхъабзэ Гавердовскэ
тхыльеджаплэм йоныгъом и 4-м щыкъуагъ. 2004-
рэ ильэсэм террористическэ хуягъэшлагъэу Беслан
къышыхъужэхэм ар фэгъэхыгъагъ.

Зэрэ Урысиеу гъесенгъэм иучреждениехэй Беслан щыфэхыгъэхэм мы
мафэм щафэшыгъуагъэх. Тхъамыклагъом икъебар еджаклохэм къафалотагъ,
фильм кэлк къафагъэльэгъуагъ. Лыхъужъыгъэ зэрахъээз хэбзэухъумаклоу
хэкъодагъэхэм къатегушиагъэх.

Террористическэ хуягъэшлагъэхэр къэмыхъунхэм зэктэу ебэнинхэм тхыль-
еджаплэм иофишэхэр къифэджаагъэх. Терроризмэм обществэм зэрарэу къы-
фихырэр къизытоцкыре хэутыгъэхэр къэзэрэугоигъэхэм афагошыгъэх.

Нэбгырэ 333-у хэкъодагъэхэм такъикърэ афэшыгъуагъэх.

Сэнэхъат тедзэхэр арагъэгъотых

Урысые Федерацием пенсиехэмкіэ исистемэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм епхыгъэ 10фыгъоу тикъералыгъо кыышырахыжъагъэм цыфхэр ыгъэгумекыгъэх, анахъеу пенсием клонхэмкіэ охтэ маклэ кызфэнагъэхэр.

Мы тоғығыз екіншілдегі шұхьяфхәр күйінде оғандағы мемлекеттің қызығынан тағайындалған жағдайда, оның мемлекеттік мәнінен турақтылықтың өзінен азайтады. Оның мемлекеттік мәнінен турақтылықтың өзінен азайтады.

Пенсием зыныбжь екlopал-
гъэхэм loфшаплэ ямылэу къэ-
мынхэм анаэ тырагъэтынэу
къыlyагъ. loфшаплэ чыплэхэр
къэзытэу, пенсием зыныбжь
eklopалгъэхэр loфшаплэм къыly-
зыгъэкъыхэрэм е зымыштэхэрэм
пшъэдэкъыжь арагъэхыщ. Аш-
имызакъоу, бизнесым пыльхэм
ащ фэдэ ныбжь зиlехэр къыlyа-
мыгъэкъынхэм е аштэнхэм къэ-
зыгъэгушуущт къэралыгъо лэ-
пылэгъур Правительствэм къы-
гъэнэфэн фае.

Зыныбжъ хэклотагъэхэм яшэ-
ныгъэ хагъэхъон е нэмык1 сэ-
нэхъат зэрагъэгъотын амал
я1еням фытегъэлсыхъэгъэ
программэ зэхэгъэуцогъэнэри
шлок1 зимы1 юфэу къэуцуухэрэм
ашыш.

УФ-м цыфхэм Йошшэн ягъэгъотьыгъэнымкіэ хәбзэгъеуцугъэ щыләу пенсием куагъэхэ цыфхэм яшшэнгъэ хагъэхъон е нэмүкі сэнэхъат зәрагъэгъотын амал къареты. АР-м икъэралыгъо программәү «Содействие занятости населения РА 2014 — 2020» зыфиорәм Адыгэ Республикаем цыфхэм Йошшэн ягъэгъотыгъэнымкіэ икъэралыгъо къулукъу и Гъэзорышаплә юф дешэ.

Гээлорышлалтэм иотдел ипашэй Кхьюхужь Долэт кызызэри-
гуягъэмкэ, ильэс къэс сэнэхьват
тедзэхэр зээлыгъэльтоыхэ зышо-
игьо пенсионер 30-м ехүү ра-
гъаджэ. Мы ильэсэм имээи 8-у
пыхыгъэм нэгбүрэ 26-мэ ащ
фэдэ курсхэр къаухыгъэх. Ильэс
къэс мыхэм яеъэджэн пэуя-
гъэхъанэу республикэ бюдже-
тын къыхэхгъэ сомэ МИН

350-м ехъу Гъэлорышаплэм
къыфатлупчи.

— Зыныбжь хэкlotагъэхэй, пенсиеи щыгэхэм тофшэлэц чыпэхэр агъотынхэ альэкынэу сэнэхъатхэр къыхахых, — elo Долэт. — Ахэм аячых тракторист, компьютерым иоператор, предприниматель, менеджер, щакло, бухгалтер сэнэхъатхэр. Сэнэхъат тедзэхэр зэрэгтэгъотынхэу фаехэу лъэтухыльхэр къэзыгтэгъэхэм ялчвагъэ проценти 100-м клахьэу афтэгъэцаклэ. Зыпари джэуапынчэу үудгээкыжырэп. Пенсием щыгэхэу сэнэхъат зээгэгъотынхэу фаехэу къытэуалэхэрэм аныбжь ильэс 61-м къышгэгъягъэу 65-м нэсэй. Сэнэхъатэу къыхахыгъэм елтыгъэу, мэзи 2,5-м къышгэгъэжъягъэу мэзи 5-м нэсэу еджэх. Гүшүйэм пае, парикмахер сэнэхъатыр зэбгэгъотынным фэши мэзи 5-рэ уеджэнэу щыт.

Программэм кызылтыятуу, сэнэхъатхэм защиғырагъаджэхэрэ гупчэхэм азығагүзэнэкъокы щызэхаш. Къалэхэм ыкын районхэм ашылхээ мышы

A black and white photograph showing three women at a desk in an office setting. The woman on the left, with long dark hair, is seated at a computer monitor. In front of her is a large, grey, rectangular device, possibly a specialized computer or a printer. A laptop is open on the desk in front of her, displaying some text. The woman in the center, with short blonde hair, is looking down at a piece of paper she is holding. The woman on the right, wearing glasses and a striped shirt, is leaning in close to the woman in the center, also looking at the paper. The desk is made of dark wood and has a lamp mounted on it. The background is a plain, light-colored wall.

фэдээ гүпчэхэм Гъэйорышлалтэм илофышлэхэр maklox, егъэджэн иофтхъабзэхэр зэрэзэхашжээрэм защагъэльуазэ. Пенсионерхэзүү мыхэм ащеджжэхэрэм гүшүүэгээ афхэхүүх, яшшолхам актэупчлэх, яшшонгьоныгэхэр зэраггяашлэх.

КИАРЭ Фатим.

УЩЫСЭТЕХЫПЭНЫР ЗИЩЫКЛЭГЬЭ ЛОФШЛЭН

Цыфым ишүүлэныгъэкіэ сабынгьо уахтэм мэхъянэшхо ил. Непэрэ сабынр зыфэдэ хүүщтыр иапэрэ кілэеғъаджэ бэкіэ ельытыгь.

Аш фэдэү сыйд фэдиз дгээшлэгээми, аэрэ гукъэкыижхэр тьыгъупшэхэрэп. Аш укынкырыкызы э угупшысэмэ, кэлээгэдэжэу, шур зыпхъыгъеу, ригъэдэжагъэмэ агу кынэжкыгъэр, еж щымылэжкыми, джыри кыйтхэтэу тълытэн тълэкыщт. Аш фэдэү зигугуу дахэктэ ашыкъырэ кэлээгэдэжэ пчагааге улапэмэ ял, ау сэ къахээгъещищтхэр ублеплээ классхэм аащэзгъэджаагъеху Кыулэ Мирэрэ Шыкъультыр Нуриетрэ. (Тхэм джэнэт къарет). Мыхэм яловшлактэ сынагу клааныгъ. Зи къатенагчэл

урокхэр атыгъэхэу кызычэкэ-
жыхыкэлэ, «уюағъэмлийнэ» зыфалорэм
фэдэхэу пшыгъэхэу, гүшүэл-
къамыложьэу щыссытгъэх, ау-
рагъаджэхэрэм зыфаер ахаль-
хян альэкынэу гүфэбэнгыгэрэ-
акылпрэ ялагъэх. Непэрэ ма-
фэхэм ахэм яльягто рыкзорэ-
клээгэгъаджэхэр ти!эх. Ахэм
ащыщых Куржь Маринэ, Хья-
джымэ Светэ, Сафарэ Людмилэ,
Губжьэкьо Оксанэ.

Мың бэ ағарэ классыр зыштагъэр Хъаджымэ Свет (Нэфышь) Кимэ ыпхұур ары. Елжаныр

рамыгъажкъээ, Светэ бэшлагъеу сабыймэ нэйуасэ зафишыгъеу альыпплэштыхг. Кіэлэцкыкү ыгыныпэм чіэсхээз къафакло-щтыгъ, зэлуклэгъухэр ны-тихэм адырилагъ. Мэфэ пчагъэрэз сабый пэпчь сыхатныкъо фэдиз тыригъекуадээз, еджэным зэрэфхэвзыхрхэр ыупллэкүгъэх. Иофым изэтет Светэ ыгъэрэзагъ, сабыймэ алфавитыр ашээ, пычын-гъо-пычыгъоу къеджэх, пышмын нэс къалтытэ, 100-м нэс къэзылтытэшъухэрэри, зэдачээ цыккүхэр къэзышышишъухэрэри ахэтых. Сабыйхэм жын аклэт.

көрсүсүгъ сымаджэм. Светэ илофшлэгъу бзылъфыгъе тифи ылэ зекъутэм, врачмэ адэжэ клон имыхьисалэу, «хъужын ар» ынчагъ ау Света район

дашэнхэ фаехэр.
Апэрэ классым нэбгырэ 17 исыцт, пшъэшъэжъые 11-рэ шъэожымын 6-рэ. Нэбгыритуу урысэү ахэт. Сабыйхэр кілэц үкікүү Ыыгыыпэм зэрэклощты- гъахам мажынаншоо и

Ешээ шүлтэгүүнгээр юфын фууиэм бэдээ зэрельтыгтэй. Светэ егъеджакэм ишъэфхэр куоу зэрэзэригъяшштхэм пылтыг, тхыль еджэн кьодыехэм анэмэйк! эу, илофшэгъухэм алтыпльээзэ, анахыышоу ахэллыр къахихыщтыг. Цыфыгъэ шэпхъэ дахэ хэлтэй ежь агуулгээу щытыти, унагьо зехээмийн загуригъяяугь, игуашэ шузыригъэлэгъугь. Сабийхэрэйлэхэ зэхъум, гуащэм унэ къаригъяшэфи, зыхигъяк!ыгъягь, клэлэ нахык!эр лъач!эм къыригъани. Ау ылхъухэм афигъэпын тагь, ежь ным къызэрэпильхэмийн фэдэу ашнахыжьи пылтынхээний фаеу. Ащ къыхэк!ыгъяштын, Светэ ишъхъэгъусэ Мыхъамэтийн ежьими хабзэ афэхъугь шүшлэхэныр. Къамылтэгъяэхэмийн, афын эшшокыщтымк!э зэблэжхэрэп. Мыхъамэт иныбдэгъую Джамбечые щыщ клалэр къызэсын маджэм, Санкт-Петербург операцие щашын фаеу зэхъум, ышнахык!а фалану даклугаа

алытэй пыльхэп, ау цыифмэ шлоу пшлэрэр аштыгупшщтэп, къоджедэсхэр дэгъо зэрэшлэх.

Улапэмэ ашлэ мы зэшьхэгъусэмэ унэгъо дахэ зэрэзэдашлагъэу, щысэтехынපэу зэрэпсэухэрэр. Пшъешьиш алпугъ, алэжыгъ, зэклеми авшэрэ гъесэнгъэ арагъэгъотыгъ, щылэнгъэм чыплэ даххэр шаубыгъэх.

Маринэ экономист. Мариет
транс-санчур тунискэдэл Айланда

врач, акушер-гинеколог, Айданэ терапевт хъушт.

Улапәмә хаджымә лақыром пае «льәпкъодхәр» арапоу мәхъу (Тхъэм нахыбы ышыңхәу сафәлъало), Светәрә Мишәрә зәкәри къагъегұнә, яңығығыз къехъы.

Гуэтыныгъэу, шүлтээгүнныгъэу илофкэ илэм ыккы гъэцкэлаклоу зэрээштийм къыкылекуагъэх шульхяафтын льаплэхэр. Ахэм ахэтых щытхьу тхылтхээр, дипломхэр.

ПШЫКЪЭНА Май

ЕмкIуж Андзор тыфэгушIo!

Режиссер ныбжыкIэу ЕмкIуж Андзор ихудожественнэ фильмэу «Невиновен» зыфиорэр Канадэм щыкорэ я 42-рэ Монреальскэ дунэе кинофестивалым кыщацьельэгъонэу кыхахыгъехэм ахэфагь.

Адыгэ Республикаим искуствэхэмкэ изаслуженне юфышшоу Къэбэртэе-Бэлъкъарым щыщ А. ЕмкIужим икартинэу Кавказым ехыллагъэр ильэс 42-рэм кыкIоцI зэхацэрэ фестивалым апэрэу хэфагь. Кавказым щыпсэурэ лъэпкхэм, цыфыгъэм, шулъэгъум, шъхъэфэнэгъэу зэфирялэм ар афэгъехыгь. Джаш тетэу Тэмэр Америкэм щыпсэурэ цыфхэр аш нэуасэ фишигъэх къушхъэчэсхэр анахь къахэзыхъэшхэрэ лъэнэкъохэм.

Мынг фэдэу осэшко зыфаширэ кинофестивалым премьеэрэ зэрэшыкIуагъэм гүгэлтэ ин къеты ежь

фильмэми, ар зыгъеуцугъэхэм дунэе кинематографилем чыпIешхо зэрэщаубытыштымкэ. 1977-рэ ильэс кыщыублагъэу зэхашэрэ фестивалыр Канадэм имызакъоу, зэрэдунаеу кином епхыгъэ анахь юфхээс инхэм ахальытэ.

Режиссерэу ЕмкIуж Андзори, киностудиими тафэгушо дунэе мэхъянэ зилэ лъэгапIэм зэрэнэсыгъэхэмкэ, ягъехъагъэхэм джыри нахь ахагъэхъонэу ахэм тафэльало!

НЭКИЭПЫДЖЭ Замир.

Джыри зы чэтыушхо хатIупщихъагь

Кавказ биосфернэ заповедникым джыри зы переднеазиатскэ леопард бэмышшэу хатIупщихъагь. Аш ыцIэр Артек.

Псэушхъэр хэушхъафыкыгъэ къэшхъэгэх хагъэм дэсэу вертолеткэ къушхъэу Ахцархвэ къацагь. Тигъээзет кызыэрэхуутыгъагьэ, мы чыпIэ дэдэм 2016-рэ ильэсим бэдзэогъум чэтиуиш — Ахун, Кили ыкIи Викторие чыюпсым щыхатIупщихъэгъагь. Ау, гухэкI нахь мышшэми, Викторие идунаихъожьыгь.

Леопардхэр Кавказым нахьбэу щыпсэунхэм тегъэпсихъэгэе проектир чыюпсым икъэхъумэн фэгъэзгээ Дунэе фондым 2005-рэ ильэсим ыгъэцэкIэнэу ригъэжьагь, аш епхыгъэу чэтиухэр зыщахьущ гупчэ Шъачэ щагъэпсыгь.

Мы гупчэр ары Артеки зыщапIупъэр. Чыюпсым хамытIупщихъэзэ, аш юф дашлагь: шэкIонир, ышхъищир ежь-ежырэу къыгъотынир, чыфыр ылъэгъумэ къэштэнир рагъэшлагь. Джы а шIенгъэхэр мэзым щиуштэнхэ фае.

Артек зыщатIупшигъэ шьольырим упплэкIунхэр щызэзыхъацт научнэ юфышшэ купыр

щыг. Сурэт тезыхырэ пкыгьоу мэзым хэтхэр ахэм аулпэклиштих, шхынэу мэзым хагъотэшщущхэр зэрэгтэшштих.

Кавказ биосфернэ заповедникым инаучнэ юфышшэ шхынэу Сергея Трепет кызыэрIуагъэмкэ, Артек ылээ ильшэтийнр кызыэрIуагъэм, сида пломэ кымафэр къэблагь. Зыхэмисыгъэ чыюпсым псынкIэу хэзэгъэн зэрэфаем имы-

закъоу, чыыэм зыфигъэхъазырынэу щыт. Ар псынкIэ юфеу щымытми, зэрэшыгүхъэрэмкэ, Артек кыныгъохэр зэпичьищых.

Мы чэтиуум спутниковэ пшэерэлтийнэу ылшшэ ралхъагъэмкэ лъялпээнхэ альэкыщ. ымыгъэкодимэ, аш ильэрэ юф ышшэшт, нэужум эжь-ежырэу изыжьыщ.

(Тикорр.).

ХэбзэухъумакIохэм къаты БзэджашIэр къаубытыгъ

Адыгейм икъэлэ шхынэу юфышшэ зынныбжь бзыльфыгъэу щыпсэурэм хэбзэухъумакIохэм закыфигъэзагь. Аш кызыэрIуагъэмкэ, ильэс 22-рэ зынныбжь иклалэ ыыгыгъэ сотовэ телефоныр амыгъэунэфыгъэ бзэджашIэм тырихыгь.

КIэлакIэм кызыэрIуагъэмкэ, мы мафэм гъомылапхъэхэр зыщащэрэ тучаным ичIэхъэгъу дэжь щытэу хульфыгъэ горэ къеклонлагь, кыдэгүшIэнэу фаеу заулэрэ зыкъыфигъэзагь. КIэлэ ныбжыкIэр иунэ пчэлэп къэсэжьыгъэу, ошэ-дэмышшэу хульфыгъэр кыбытэнагь ыкIи ителефон Iақитхы, зигъэбылтыжыгь.

Мы хуугъэ-шагъэм епхыгъэ оперативнэ-лъыхъон юфхъабзэхээр полиции икъулыкшшэхэм рагъэкIокIизэ бзэджашIэм ильэуж тэхъагъэх. Сыхьати 2-м кыкIоцI ар агъэунэфыгъ ыкIи къаубытыгъ. Аш ильэс 25-рэ зынныбжь, ыпэкIэ хъалсым чIэсигь.

БзэджашIэм кызыэрIуагъэмкэ, кIэлакIэм тырихыгъэ сотовэ телефоныр ыщэн гухэль илагь, ау ашкIэ хэбзэухъумакIохэр пэриохуу кыфэхъуягъэх. Уголовнэ юф кызыэрIуахыгь, зэхэфынхэр makloх.

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыыкум шъущегъэгъуаз

Унэе счетчик зилэу фэтэрыбэу зэхэт унэм чэсхэм зэдьряеу щыт счетчикым кыгъэльагъорэмкэ унэр кызыэрIуагъэрэ ахъщэр ягъетыгъэнир мытэрэзэу ылъытагь Урысые Федерациим и Конституционнэ Хыыкум.

Урысые Федерациим и Конституционнэ Хыыкум 2018-рэ ильэсим бэдзэогъум и 10-м N 30-р зытет унашьоу ыштагъэм кызыэрэшэйорэмкэ, Урысые Федерациим псеуплэхэмкэ и Кодекс ия 157-рэ статья ия 1-рэ Iахх зигугуу кыншыхэрэ нормативнэ положениехэр, джаш фэдэу унэе унэ зилэхэм е зэдьряеу щыт унэхэу фэтэрыбэу зэхэтхэм ашыпсэухэрэм якоммуналнэ фэло-фашихэр афэгъэцэкIэгъэнхэмкэ Шапхъэхэм я 42.1-рэ пункт ия 3-рэ абзац УФ-м и Конституцие диштэхэрэп. Сида пломэ а Шапхъэхэм кыдальытээрэ фэтэрыбэу зэхэт унэм чэсийн ежь ифэтэр ит счетчикым фабеу ыгъэфедагъэм тельтигъэеу кыгъэльэгъуагъэм тифээрэ ахъщэр ытын зэрэфает.

(мынг хэхъагъэхэе игъэктогъэе гъэцэкIэжынхэри) «общедомовой приборхэрэ» заджэхэрэри, джаш фэдэу унэе приборхэрэ ахагъэуцогъагъэх. Ау унэ зырызэм ахэр ашызэшыкIуагъэх.

Гражданинэу Д-м кытыгъэ тххаусыхэ тхлылыр ары мы юфым хэгъэлэнхэмкэ IаубытIипэ хуугъэр. Мы хуулфыгъэм фэтэрыбэу зэхэт унэм щыщ фэтэрыр иунаеу щэпсэу. А унэшхор атлупшии зэхъум фабэр учет шыгъэнхэмкэ зэкэлэми унэе приборхэр афыагъэуцогъагъэх. Плайэ зытешэм ашыцхэм яунэе счетчикхэр хахыжыгъагъэх. Аш кыыхэкIэу унэхэм ягъэфбэн кызызысыштим ехуулIэу 2016-рэ ильэсим ахэм афэгъэзэгъэ компанием фабэм тифэгъэр кыльытэжьыгь. Зэдьряеу счетчикым

кыгъэльэгъуагъэм елъытагъэу (квадрат метрэ пчагъэу яфэтэр ыбутирыэр тельтигъэу) ахъщэр фэтэрхэр зиунахэм атэу рагъэжьагь. Гражданинэу Д-м исчетчикмэ тэрэзэу юф ашэштагъэм, ахэм кыагъэльагъорэр кыдальытагъэп, ытын фаер нахьыбэ хуугъэр кыычIэкIыгь.

Общэ юрисдикцием кыхиуытэхэрэ хыыкумхэм гражданинэу Д-р кызыкIэдэурэр (унэе счетчикым кыгъэльэгъуагъэм елъытагъэу ахъщэр ытын фаер а компанием кыридзэжыныр) фагъэцкIагъэп.

Урысые Федерациим и Конституционнэ Хыыкум шхъэихыгъэ зэхэсигъюу илагъэм аш итххаусыхэ тххиль щыхэпльагь ыкIи зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкэ, коммуналнэ фэло-фашихэрэ епхыгъэу

ахъщэр тигъэнхэмкэ шыкIэ-екIолакIэу агъэфедэрэм зэфагъэр ыукъо, цыфым ифитиынгъэхэмрэ ишхъафитиынгъэрэ кыакыргэшчэ, конституционнэ мэхъянэ зилэ шуаугъэхэм лые архы.

Урысые Федерациим и Конституционнэ Хыыкум иунашьоу ылшшэкIэ зыцIэ кытIуагъэм кылыкырыкIхэрэ зэхъокынгъэхэр правовой регулированием фашыфэх нэс фэтэрыбэу зэхэт унэе ашы зэхъум зэкIэми зэдьряеу щыт приборхэр, джаш фэдэу унэе приборхэрэри зыхъэуцогъагъэхэм ашыпсэухэрэм Шапхъэхэм я 42.1-рэ пункт ия 4-рэ абзац кызыэрэдилтэгъэрэ ахъщэр атынэу шыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыыкум и Секретариат

Адыгэ Хасэм иофиғъохэр

Лъэпкъ гупшысэр зэкіэми апшъ

Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» и Хэсашхъэ зичэзыу зэхэсигъо илагъ. Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэс зэрэпэгъокыхэрэм, адыгабзэм изэгъешэн, нэмикл лъэпкъ иофиғем атегущыагъэх.

Адыгэ Хасэм итхаматэу Лымышкъю Рэмэзан изэфэхьысихъхэм къащихигъещыгь Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэс ионыго мазэм и 19-м Налыц зэрэштикоштыр. Аш хэлэжъещх лыкъохэр шъольырхэм, тильэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрэ лекъыб къэралыгъохэм я Адыгэ Хасехэм язэукихэм къащихадзых. Адыгэ Республикэм зыцэ къыщыраоштхэм якъыхэнин итэктотыгъэу тегущыагъэх.

Лымышкъю Рэмэзан, Бэгъушъэ Алый, Ацумыжъ Юсыф, Тхапшъэкъю Альберт, нэмикхэм ацхэгъэр къырауягъэх, зэфэсүм лыкъоу хэлэжъещхэх къыхахыгъэх.

Адыгабзэм изэгъешэн

Адыгэ Хасэм зэуки щыкъорэп адыгабзэм изэгъешэн, итэфедэн щитемыгушигъэх. Ильэсикэ еджэгъур рагъежъэхыгъ. Адыгабзэмкэ егъеджэн сихыт пчагъеу къелэеджакохэм ялэштхэм япчагъе хэйхогъян фаеу зэлукъем къыщауягъ. Аш даклоу, амалхеу агъефедэштхэр нахышу шыгъенхэр пшъериль шхъаалхэм ахалтагта.

Нидэльфыбзэм изэгъешэн унагьом къыщегъэхъэйн фаеу Адыгэ Хасэм щальти, ау иофиры лыгъякотэгъэним фэшл къелэцыкъю Иыгыпшэхэм, еджаплехэм ямэхъане къыдамыльтэ хуухэтэл.

Ны-тыхэм язэуки

Чэмьшю Гъазый Адыгэ Республикэм культурэмкэ иминистрэ щитыгъ, Правительствэм и Комитет ипшти, общественнэ движениехэм япхыгъэ иофиҳэр ыгъецакищтыгъэх. Опыт ин зериэм къыпкырыкызэ, Гъ. Чэмьшюор къещакло зыфхъуягъэ иофтхъабзэм мэхъэнин ил иту тэлти.

Адыгабзэм изэгъешэн фэгъэхыгъэу ны-тыхэм язэуки республикэм щизэхэшгэйнир Чэмьшю Гъазый игоу ылтыгъатаг. Ны-тыхэм аштихэм адыгабзэр якъалхэм зерамыгъашими хууштэу альти. Аш лъапсэ фэхъухэрэ ашти адыгабзэр зыагъефедэштхэ иофишлаплехэм зэрэмакиехэр.

Лъешэу зыгъэгумэкъихэрэм ашти Урысыем и Къэралыгъо Думэ щаштэгъэ унашьоу бзэм изэгъешэн фэгъэхыгъи. Аш мырэущтэу къышто: «Урысыем хэхъэрэ лъэпкъ республикэхэм якъэралыгъуабзэхэр шлоли имылэу зерагъашэнх фае». Ары шхъаекло, къелэеджакло лъэпкъыбзэу зеригъашштияр ежъ-ежъиреу къыхихынэу фит. Урысыбзэр яныдэльфыбзэу альти зыхъуки, адыгабзэр зерагъашштизу гутъапэ щилэп. Индкылызыбзэр, нэмийцыбзэр, нэмикхэр къелэеджакохэм зерагъашшэх ашлонгъоу адыгабзэр щагъэзыу уахтэ къыхихытэу бэмэ альти.

Адыгэ Хасэм ахэр къыдиплы

тэхи, ны-тыхэм язэуки юе Мые-куупэ, районхэм аштихэмэнхэу унашьо ышыгъ. Нэгъуцу Шамсудин, Кушуу Ибрахымэ, Хъот Юны, Ацумыжъ Юсыф, фэшхъафхэу къэгущыагъэхэм яеплыхиехэр щынэвигъэм епхыгъэх. Зэхэшэн иофиҳэм ахэлэжъянхэм фэхъязырх.

Шэнгъэлэжъхэр, къелэеѓа-джехэр, нэмикхэр упчэжъэгъу аштихэм, иофиҳэм изэшохын къыхагъэлэжъэштх.

Адыгабзэр иныдэльфыбзэу зымылтыэрэ, адыгабзэр зэзмыгъашшэрэд адыгэу птхы хууштэу? Аш къыкэупчэх, джэуапыр сид фэдэу бъэпситта?

«Нанэр» ашшохъэшшэгъон

Иофишлаплэу «Нанэр» посуплэу Хъакъунае (Гавердовский) дэт, аш ипащэу Нэгъуцу Аслын Адыгэ Хасэм бэшлагъэу хэт.

— Кощхъэблэ, Туцожъ, Тэххутэмийкье районхэм къарытшигъэх къелэцыкъухэу илъеси 10-м итхэм мэгъэ «Нанэр» зыщагъэпсэфигъ, — къыуагъ Нэгъуцу Аслын. — Ны-тыхэр, къелэпхъэр ягусагъэх. «Нанэр» зэкири адыгабзэкли щыгущыашштияр, джэгукъэхэм ахэлэжъагъэх, адыгабзэкли усэхэм къяджагъэх, орэдхэр къялаугъэх. Аш фэдэу зэукигъухэр нахышбэрэ зэхэтшэнх тимурад.

Адыгэ Хасэр къещакло зыфхъуягъэ зэхахъэм зэльашшэрэ суретышшуу Бырсыр Абдулах,

археолог цэрылоу Тэу Аслын, Адыгэ Хасэм иныбжыкэ къутамэ хэтхэу Мырзэ Сайдэ, Дээсэжъ Альмирэ, Къумптыл Тлахыр, нэмикхэри хэлэжъагъэх. Хэсашхъэм иллыкъохэу Абрэдж Нурдин, Нэххэе Аслын, Мыгу Эдуард зэральтыэрэмкэ, къелэцыкъухэм «Нанэр» зыщагъэпсэфигъэ къодырап. Адыгабзэр, лъэпкъ шэн-хабзэхэр, цыф цэрылохэр нахышуу зэрагъэшшагъэхэу ядэжхэм агъээжъигъ.

Кыпшем щыпсэухэрэ лъэпкъхэм яискусствэхэмкэ Къэралыгъо музеим аштихэмэнхэу. Зэхахъэхэр зэрэкшохтхэм атегущыагъэх. Зыныбжъ хэклотагъэхэр, къелэеджакохэр, ныбжыкъэхэр музеихэм аштихэмэнхэу. Лъэпкъ шэжъям зыкъегъэштгээнимкэ ар лъэбэ-кушшухэм ахэтэлти.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ иофиҳэмкэ, іэкыгъ къэралхэм аштихэмэнхэу ядэжхэм агъээжъигъ.

Адыгэ шъуашэм и Маф

Юныгъом и 28-м адыгэ шъуашэм имэфэк мафэ игъэкотыгъэу республикэм щихагъеунэфыкъишт. «Нанэр» щыкъогъэ зэукихэм хэлэжъагъэхэр икэрыкъиэу зэхэхъащх. Еджакохэм къызэрэтауягъэу, орэдьо цэрылоу Быштэкъю Азэмэт, пышынау Ешигоо Аскэр, археологу Тэу Аслын, фэшхъафхэм джыри алыкъэх ашлонгъу.

Ны-тыхэм Адыгэ Хасэм къебарэу къырагъэуягъэу тигъэгушуагъ. Адыгэ шъуашхэр къелэцыкъухэм афадых. Мэфэхэхэй хэлажэе шышонгъохэм япчагъэ хэпшыкъиэу хэхъо.

Къелэгъаджэхэу университетын къыччалупыгъэу иофишлаплэу зыдэкшохтхэрэд яшшэн фае. Къелэцыкъухэр къызэрэххэрэд яшшэнхэй, сэнххатэу къыхихыгъэм рицэгъожыштэп.

Иофишлаплехэм эджаплехэмэ язэхыныгъэхэр гъэптигъэнхэм имэхъани зэхахъэм къыщыхагъэшт.

Кушуу Ерстэм, Тхапшъэкъю Альберт, Ламыкъю Эдуард, Бэгъушъэ Алый, Удыкъэко Юрэ, Цыкъушо Аслын, Къуекъю Асфар, Болэкъю Аслын, Лымышкъю Рэмэзан, нэмикхэри Адыгэ Хасэм изэхахъе къыщигъущыагъэх, унэшо хэхъигъэхэр аштагъэх. Чыгэе пчэгум итээпсийн, фэшхъафхэм хэушхъафхыгъэу иоф адашшэт.

ЕМТЫЛЬ Нурбай.

Сурэххэр Адыгэ Хасэм изэхахъе къыщытхыгъэх.

Апэрэ дунэе заом фэгъэхьыгъ

ЗЭКЬОТХЭУ ЛЫГЬЭШПЭМ ИТЫГЪЭХ

Непэ апэрэ дунэе заом ильэхъан Адыгеим икъушхъэчэсхэмрэ Пшызэ шъолыр икъэзэкъхэмрэ язэкъотныгъэ ишлэжь Маф.

апэ итхэу пым имашю пэухъэштыгъэх, аш кыхэкъе фэхыхэр офицерхэм япчягъэ хэхъоштыгъ. Къохаплэм идзэхэу

Тарихым инэклубгъохэм зафэдгъээжьыэ дунэе заом тутегүүшээ зыхыкэ, тильэпкъэгъухэр, къэзекъхэр хэгъэгум зэрэфшьыпкъагъэхэр кыхэтэгъэши. Адыгэу лыхъужьынгъэ шылыкъэ зезыхъагъэхэм ашыц Шхъэзхьо Рэмэзанэ.

1916-рэ ильэсэм шыуицтэйгээ Шхъэзхьо Рэмэзанэ гьогу хылыгъэ зэпичын фэягъэ. Тэхүтэмькъуа щапуугъэ нарт шъаом Ѣынэр зыфэдэр ышлэнэу фэягъэп. Лыгъэр инэшанэу зекъоштыгъ, пыйхэм апэуцужьыщтыгъ. Псэуплэу Острэм дэжь пийхэм щаплаклохээ, Австрием идзэклолхэм къадзыхъагъэх. Нэбгыри 8 пийхэр хууцтугъэх.

Шхъэзхьо Рэмэзанэ сэшхор къирхыгъ, ау ахэр благъэу къэклоллахъэти, лашэки, бжымки язэон фаеу хууцтугъэ. Пым идзэклоли 2 ылкыгъ, 3-р гъеры ышыгыгъ. Австрием идзэклолхэм нарт шъаом илыхъужьынгъэ зылгэгүүгъэхэр апэлкэ кыллыкъотэнхкээ Ѣынагъэх.

Псао къызэрэнэштхэм нэмыкы гупшысэ ямыэу псынкэу зекъекъожхэу фежьагъэх. Георгие къэралгъо тынхэр къызыффагъэшшошгъэ Шхъэзхьо Рэмэзанэ нэмыкы чылпэхэм пийхэр ашызехакъутагъэх.

Къэбэртээ полкын хэтэу Дышыэкъ Бый 1916-рэ ильэсэм тагъэгъазэм и 21-м упплэкунхэр зэхээзыагъэхэ дзэклолхэм япэшагъ. Пийхэр зыдэштихэ чылпэхэр кыхигъэшьхи, пыталийгээ агъэпсигъэр зэхакъутагъ. Лыгъэр зэрихъагъэм пае Дышыэкъ Бый медаль кыифагъэшшошагъ, игусээхэ дзэклолхэм Ѣынагъагъ.

Щэрджэс полкын хэтэу Максидэ Азэмэт 1916-рэ ильэсэм тагъэгъазэм и 20-м лыгъэр зэрихъагъ. Псэуплэу Нуракешт Германием ильэсрыкъо дзэклолхэм аштагъэу Ѣынагъ. Тидээклолхэм Ѣынагъэр аухыгъэх. Азэмэт къушхъэ гьогу

къинхэр зэпичыгъэх, пийхэм къябгъулагъ. Щэгынхэр тидээклолхэм къаэлкигъахъхи, пийхэр зэкладзэжьиху аублагъ.

Къэбэртээ полкын хэтэу Дышыэкъ Бый 1916-рэ ильэсэм тагъэгъазэм и 21-м упплэкунхэр зэхээзыагъэхэ дзэклолхэм япэшагъ. Пийхэр зыдэштихэ чылпэхэр кыхигъэшьхи, пыталийгээ агъэпсигъэр зэхакъутагъ. Лыгъэр зэрихъагъэм пае Дышыэкъ Бый медаль кыифагъэшшошагъ, игусээхэ дзэклолхэм Ѣынагъагъ.

Щэрджэс, ингуш полкхэм лыгъэр зэрихъагъэр маклэп. Петроград дэжь тидээклолхэм пхашэу Ѣынагъэх. 1917-рэ

ильэсэм шышхъэу и 29-м, фэшхъаф мафэхэм дзэхэр зэпэуцугъэх. Лыгъэр яшапхъэу тидээклолхэр зэуагъэх, пийхэм члэнэгъэ инхэр арагъэшшыгъэх.

Абрэдж Мыхъамодэ, Зеклогоу Зэчэрье, Ахэджэго Мэджалэ, нэмыкыхэм лыгъэр зэрихъагъэр тарихынм инэклубгъохэм ахэклуаклэрэп.

Хэклипэхэр

Апэрэ дунэе заом къэралгъуабэ хэшагъэ хуугъагъэ. Экономикэр, политикэр, культурэр зэрээзэхъэхэр къыдаалтыгээ дзэхэр зэпэуцугъэх.

Кавказым ибыслымэн шыудээ льэпкыыбэ хэтигъ. Къэралгъо ипыйхэр зэхэкүтэгъэнхэмкээ льэпкьхэр зэрэзэкъоуцхэрээм мэхъэнэ ин илагъ. Заоклэ зэклэ Ѣофхэр зэшлопхынхэ зэрээмын эхэлжээтийн ашлэштэйгъэми, машом къэзэгъэстэ зышигъохэм мамыр Ѣылаклэм зыфагъэзэнэм дэгүүштэйгъэхэп. Заом федэхэзыхыхэрэх ахэтигъэх.

Апэрэ дунэе заом ильэхъан дзэхэм япашхэм къушхъэчэсхэм адэжь офицерхэр агъаклонштыгъэх. Ахэр еджагъэхэу, къушхъэчэсхэм яшэн-хабзэхэм зэрашгыуазэхэм ишуагъэклэ нахь Ѣашхэу зэгурьоштыгъэх. Урыс офицерхэр дзэклолхэм

куйтпэуцугъэхэм яофицерхэр дзэклолхэм акыб дэуцощтыгъэх, пысауныгъэ джаущтэу къаухуу мэштэйгъ.

Пачыхъэ Михаил Александр ыкъор дивизием ипэшагъ. Дмитрий Багратион, Петр Половцевым, фэшхъафхэм якъэбархэр гъэшэгъоных. Адыгэхэмрэ къэзекъхэмрэ зэгүүсэхэу хэгъэгу зэфэшхъафхэм ашызэуагъэх. Быслымэнхэр цыхъэшэгъуухэу зэрэштитыгъэхэм, Кавказым икъушхъэчэсхэм лыгъэр зэрахъагъэм яхыллагъэу маклэп тхыгъэу Ѣылгээр.

Адыгэ шыуихэр ежымэ яунэшхэм атесхэу заом зэрэуухъэштыгъэхэр офицер цэрылохэм, пачыхъэхэм якъулыкъушэхэм агъашлагъоштыгъэ. Адыгэ шыуихэр пынкэу къашлэжьыщтыгъэх. Ахэр зэрэфэпагъэхэмкээ къаахэшьыщтыгъэх. Адыгэ шууашэр зэклүүжэу ашыгыгъэх.

Щылэнгъэр лъэклиятэ

Ильэсхэр шлэхэу лъэклиятэх. Хъуль-шлэгъэхэм ахэлжагъэхэм ядунай ахъожьими, лыгъэр зэрахагъэмкээ непи къытхэтэх. Мыекьюаплэ непи зэхахьэу Ѣылклюштим къалэм икъэзекъхэм якупхэр, Адыгэ Хасэм, нэмыкы общественэ движенихэм ахэтхэр Ѣылклюштим.

Адыгэ Хасэм итхьаматэу Лымышэкъо Рэмэзанэ зэхахьем зыфигъэхэзээрэ зызыэрэтиуагъэу, заом ильэхъя Ѣылэнгъэм хэклуаклэрэп. Зыпсэ зытгэхъэхэм лыгъэр зэрихъагъэ зэрахъагъэм тегущиэхээх, непэрэ ныбжыкъэхэр дээ къулыкъум фэгъэсгэхэнхэм, мамыр Ѣылаклэр къыззерахуумэштим апльых.

САХЫДЭКЬО Нурбай.

Сурэтхэр апэрэ дунэе заом хылыллагъэх.

